

El XIVè CoHoqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (Budapest, del 4 al 9 de setembre de 2006). — Amb el seu XIVè CoHoqui, l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (AILLC) va trencar amb una tradició de gairebé trenta anys: la de celebrar les seves trobades científiques, dites «col·loqui», en terres exclusivament occidentals d'Europa. La tria de Budapest, capital d'Hongria, deu interpretar-se com a reconeixement de l'existència d'una catalanística ja consolidada a l'Est del vell continent, els fruits més saborosos de la qual són diccionaris bilingües (alguns realitzats fa temps, altres, en procés avançat d'elaboració), col·leccions de literatura catalana traduïda, com l'hongaresa o la romanesa (aquesta amb més de vint volums), o l'existència de lectorats de català en una quinzena d'universitats de la regió, des de Praga a Moscou i des d'Hèlsinki a Ljubjana.

La Junta de l'AILLC, acceptant les propostes del comitè organitzador local (i considerant també la temàtica de les edicions precedents), va fixar com a temes del CoHoqui de Budapest els següents: 1) Contactes internacionals de la literatura catalana a partir del modernisme, 2) Contactes lingüístics del català amb altres llengües, 3) Fraseologia. Els organitzadors i la Junta van decidir entendre per «contacte» no només les influències, sinó també els paral·lismes. Seguint una ja llarga tradició, es va decidir igualment convidar deu experts dels temes triats i encarregar-los de les conferències inaugural i final i, respectivament, de les vuit ponències de 45 minuts de durada. La resta del temps disponible es va dedicar a la lectura de comunicacions espontànies, presentades en tres seccions paral·leles, i seguides per un curt debat. Com és tradicional, el programa científic del CoHoqui es completà amb taules rodones: una sobre traduccions de literatura catalana a un parell de llengües del centre i de l'Est d'Europa (eslovè, hongarès, polonès, romanès, rus i txec), i una altra, oferta per la Comissió Any Joan Coromines, dedicada a diversos aspectes de l'obra d'aquest filòleg.

La resposta dels convidats i del conjunt de membres de l'Associació va ser força positiva, i la quantitat de propostes de comunicació va permetre omplir gairebé cent per cent l'espai de temps disponible. A la vista de l'oferta concreta, es va crear una quarta secció, la de traductologia (a cavall entre contactes literaris i lingüístics), i al final de l'últim dia alguns companys van poder presentar tres projectes en gestació o ja realitzats (una pàgina web sobre traduccions del i al català, una bibliografia de la literatura catalana en alemany i un col·loqui sobre Santiago Rusiñol).

La secció que va acollir el major nombre de comunicacions va ser la dels contactes literaris. Alguns comunicants es van fixar en un únic autor (així en M. A. Capmany, P. Gimferrer, M. Manent, M. M. Marçal, A. Mestres, M. Rodoreda, M. Roig, J. Puig i Ferrater) o en un únic traductor (J. Costa i Costa, R. Folch i Camarasa, P. Romeva), altres, en determinats gèneres (diarisme, teatre, assaig, literatura detectivesca), altres més, en corrents (modernisme, noucentisme). Un bon grapat de comunicacions analitzà la recepció de les lletres catalanes (o d'un determinat autor català) a l'exterior en diversos moments de la centúria passada o en l'actualitat (a Alemanya, Itàlia, Polònia, Rússia, Suècia, Hongria, als països centreeuropeus en general), tema feliçment completat per la conferència inaugural («Traduccions del català, avui. Dades i reflexions», de Joaquim Mallafrè) i per la taula rodona sobre traduccions. Una comunicació s'ocupà de la recepció catalana de l'actual literatura del Magrib, i —inspirats certament per l'escenari del Col·loqui—, diversos comunicants van investigar la presència de la literatura hongaresa a Catalunya, traduïda sigui al català, sigui al castellà. Katalin Kulin va comparar, en una ponència emotiva i moralment compromesa, dues novel·les inspirades en la dictadura: la de Franco, a Catalunya (*Les veus del Pamano*, de Jaume Cabré) i la de Ceaușescu, a Romania (*El districte de Sinistra*, del transilvà Ádám Bodor).

La secció de traductologia es va obrir amb una visió retrospectiva («Vers una traductologia catalana», de Ricard Torrents), i va acollir comunicacions centrades en problemes tècnics de la traducció poètica, en textos traduïts diverses vegades i en l'anàlisi d'experiències personals de traductors al i del català. Entre les ponències, la de Marina Abràmova, sobre la recent traducció russa del *Tirant*, va arrodonir la temàtica d'aquesta secció.

Les comunicacions de tema fraseològic van tractar tant qüestions teòriques de la fraseologia com els usos d'un autor, d'una obra o d'un determinat dialecte (V. Andrés Estellés, *Spill, Curial i Güelfa*, el valencià acarat al castellà, el català insular). Alguns comunicants van analitzar reculls fraseològics, altres van il·lustrar les perspectives que obre la informàtica per a les recerques fraseològiques. No faltaren comunicants que abordaren la faceta fraseològica de mitjans i gèneres d'actualitat (televisió, publicitat, còmics). Károly Morvay, tot presentant el seu *Petit diccionari fraseològic cerdanià* —que va editar amb motiu del Col·loqui—, va plantejar, de manera innovadora, qüestions del tractament fraseogràfic dels fraseologismes. Una altra ponència, la de M. Teresa Espinal, va ser dedicada a les propietats gramaticals de les frases fetes i al reflex d'aquestes propietats en la segona edició del seu *Diccionari de sinònims de frases fetes*. José Enrique Gargallo, interpretant el concepte de la fraseologia en un sentit més ampli, va parlar de refranys meteorològics.

La secció de contactes lingüístics, la segona més concorreguda del Col·loqui, fou caracteritzada per una gran varietat temàtica: morfologia verbal comparada, qüestions de tipologia (la dels clítics, entonació comparada), el contacte del català amb altres llengües (castellà, occità, italià) enfocat des de diversos punts de vista (lèxic, fonètic, sintàctic, sociolingüístic), aprenentatge paral·lel de llengües germanes com a salvaguarda de la varietat lingüística d'Europa. En un contrast evident amb un parell de comunicacions que blasmaven els efectes del contacte de llengües, la ponència de Carsten Sinner va tractar les influències com a senyal de la vitalitat de la llengua receptora. La de Jenny Brumme va representar una transició entre aquesta

secció i la de fraseologia: va comparar frases fetes de diferents llengües que contenen els numerals *dos*, *quatre*, *vuit* i *nou*. Vicent Salvador analitzà les estructures de concessivitat. Es relacionà amb aquesta secció la conferència de cloenda, a càrrec de Kálmán Faluba, centrada en els poquíssims magiarismes del català i catalanisms de l'hongarès, i també en els llatinismes d'aquesta darrera llengua, que d'alguna manera (força relativa) redueixen la distància abismal entre un idioma uralià i un altre, de la família romànica.

Tocant al nivell científic de les aportacions, la impressió global dels participants va ser força positiva, però per a emetre'n una opinió més matisada caldrà esperar l'aparició de les actes. En aquest sentit, l'AILLC ha de fer un gran esforç perquè es normalitzi (és a dir, s'acceleri) el procés de publicació: si no recordem malament, aquesta fou la primera vegada que en un Col·loqui de l'Associació no s'hagués pogut presentar ni tan sols el primer volum de les actes de la convocatòria precedent.

Un repte a què han de fer front els organitzadors de toda trobada científica d'una certa envergadura és assegurar prou espai per al debat, sense posar en perill la sincronització de les seccions paral·leles. A Budapest es va optar per debats conjunts després de cada bloc de quatre comunicacions (com sempre, de vint minuts de durada cada una), solució del tot justificada si s'aconsegueix que aquests blocs tinguin una homogeneïtat temàtica. El problema és que no sempre és fàcil aconseguir aquesta homogeneïtat, i si s'aconsegueix, renúncies d'última hora poden trencar-la (i de vegades la van trencar efectivament), amb la qual cosa el debat conjunt perd la seva justificació. L'experiència de Budapest aconsella doncs una solució mixta: dedicar uns minuts al debat després de cada lectura, sense suprimir els debats de conjunt. Això exigeix als presidents de les sessions la capacitat d'omplir eventuais buits (no sempre es genera un debat espontani), però agilitza al mateix temps el pas d'una comunicació a l'altra (per exemple, canvi de mitjans tècnics) i també el trasllat dels participants d'una secció a l'altra.

El Col·loqui de Budapest, tot i distar dels rècords històrics de diversos centenars de participants, pot considerar-se un èxit pel que fa al nombre d'assistents: se'n van inscriure 194, procedents de 13 països europeus i dels Estats Units. A més de les dues conferències plenàries i les vuit ponències, d'autors convidats, s'hi van llegir 87 comunicacions i 3 presentacions de projectes. Pel que fa a la procedència dels participants diguem-ne «actius», crida l'atenció la desigual repartició geogràfica: dues tercers parts van ser del domini lingüístic català (amb una representació força nombrosa de la Universitat de Barcelona i la d'Alacant, seguides per l'Autònoma de Barcelona, Vic, les Illes Balears, Lleida i València), mentre que un terç es repartia entre la resta de països, entre els quals es destacà, com era d'esperar, Hongria, seguida per Alemanya. Malgrat les expectatives i els esforços dels organitzadors, no es va aconseguir una presència significativa de la catalanística regional: descomptant els hongaresos, la van representar només vuit persones, quatre d'elles convidades. Hem de confiar que aquest nucli inicial serveixi de catalitzador per al futur, impulsant trobades semblants a les que organitzen a Praga, cada dos anys, els catalanòfils txecs.

Durant els dies del Col·loqui es va celebrar l'assemblea ordinària de l'AILLC i es va renovar la Junta, en la qual van entrar com a president Kálmán Faluba, de Budapest (en substitució d'Albert Hauf, de València), Emili Casanova, de València, com a vocal (en substitució de Joan Mas, de les Illes Balears) i Joan Ramon Veny, de Lleida, com a vicesecretari, representant de la seu del XVè Col·loqui (en substitució d'Ildikó Szijj, de Budapest). Es va acordar igualment atorgar al Sr. Jordi Bruguera, membre fundador de l'AILLC, el títol de conseller de l'Associació.

Fidels a la tradició, els organitzadors del Col·loqui de Budapest van voler amenitzar l'ambient amb activitats extraacadèmiques: una generosa recepció (cortesia de l'Instituto Cervantes de Budapest), una visita guiada a la ciutat —amb explicacions en català—, un concert de

música sacra medieval catalana i hongaresa (a càrrec de la coral Praetorius, dirigida per Balázs Déri i László Kéring), un sopar de comiat en vaixell i una excursió al nord de la ciutat, pels paisatges fluvials del Danubi. En totes aquestes activitats, com també al llarg de tot el Col·loqui, els participants comptaven amb la presència i la sol·licita disponibilitat d'un grup d'estudiants hongaresos coneixedors del català. Gràcies a ells, la llengua vehicular de la trobada va poder ser el català també fora de les sessions.

El Col·loqui disposa d'una pàgina web (<http://aillcbudapest.elte.hu>); visitant-la es poden ampliar les informacions contingudes en aquesta crònica.

Per acabar, els qui redacten aquest informe, president i secretària del comitè organitzador, agraeixen —també en nom dels altres col·legues i dels estudiants— la confiança que l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes va dipositar en la catalanística hongaresa, i confien no haver defraudat aquesta confiança. [K. F.] i [I. Sz.]